

Pravijo, da ima divjačina po devet kož. Prav toliko jih menda ni, vendar pa nekaj. In te kože se morajo odstraniti iz vseh delov, posebno pa iz reber in hrbta. Paziti se mora na to, da se meso ne poškoduje ali celo s kožo vred potegne.

Tako pripravljeno meso se lahko porabi sveže ali pa se položi v kvašo, kjer ostane 1 do 2 dni, v prav hladnem prostoru, brez škode tudi 4 do 5 dni. Kvaša je priporočljiva za meso starih živali, ker se to omehta, medtem ko se mlado meso preveč izluži. V kvašo se lahko vložijo vsi deli razun jeter, pluč in srca.

Kvaša za divjačino.

Na dva in pol litra vode prilij četrt litra močnega kisa. Če kis ni dovolj hud, vzemi manj vode in več kisa. Tekočina mora biti precej kislata. Dodaj na liste zrezano: srednje velik koren, par korenin peteršilja, pol srednje debele zelene, srednje čebulo, nadalje 20 zrn popra, 10 zrn gvircica, 3 lavorjeve liste, mali šopek timijana in če imaš tudi par zrn brinja ter tri koleščke limone. Vse to skupaj kuhaj pol ure, nato dodaj 1 žlico soli in shladi.

S hladno kvašo prelij pripravljeno meso v glinasti ali porcelanasti posodi in postavi na hlad. Kvaša mora stati čez meso.

Kvašen zajec v smetanovi omaki.

Kvašeno meso, posebno hrbet in zadnje stegno, pretakni (špikaj) prav na gosto s slanino. Ako mesa iz kakoršnegakoli vzroka ne moreš špikati, nareži slanino v tanke krpe in le te položi na meso. V kostroli prepraži na eni žlici masti sledeče na liste zrezano: pol čebule, srednji koren, pol zelene in par korenin peteršilja. V to položi špikane ali s slanino obloženega zajca, prilij par žlic kvaše ali vode ter peci v pečici. Medtem ga večkrat polivaj z lastnim sokom in prilivaj potrebno tekočino, kvašo ali vodo, da se koreninje ne smodi, pač pa enakomerno pari.

TRGANJE V SELEPIH

je začetek revmatičnega obolenja. Lokalno zdravljenje obolelega dela telesa zdravi se z obložki Pistyanskega blata na domu. Dobi se v prikladni formi v drogeriji Gregorič, Prešernova ulica 5, Ljubljana. 1684

Ko je meso prilično dovolj mehko, ga vzemi iz kostrole na topel krožnik. Če sok ni čist, to se pravi na sami masti, ga pusti toliko čase še prekuhati, da vsa voda izhlapi. V čisti sok potresi tri žlice bele moke, praži vse skupaj par minut, ali med tem dobro premešaj iz dna. Zalij s potrebno količino vode in če hočeš, lahko dodaš pol kozarčka belega ali rdečega vina ter nastrgaj malo oreška. Pusti malo pokuhati, prilij po potrebi malo kvaše. Omaka naj bo srenje gosta.

Sedaj položi meso nazaj v omako in kuhaj po malem še dober četrt ure. Par minut predno postaviš zajca na mizo, dodaj omaki četrt litra dobre kisle smetane in pusti, da enkrat prevre. Hrbet zreži na dva prsta široke kose, naloži vso meso v skledo, čez pa pecidi na luknjičasti zajemalki omako.

Kot prilogo daj pražen riž, široke rezence ali krušne cmoke.

Divji zajec (nekvašen) v smetanovi omaki.

Sveže pripravljeno meso špikaj in pokropi s kisom. Prepraži v masti na lističe zrezano: pol čebule, koren, peteršilj in zeleno. V to položi meso in speci skoraj do mehkega. Polivaj ga večkrat s sokom ter prilivaj potrebno vodo. Nato vzemi meso iz soka, pokuhaj sok do čistega, dodaj tri žlice moke ter prepraži med mešanjem. Prilij vodo in kozarček vina, dodaj 20 zrn popra, 10 zrn gvircica, lavorjev list, ščep timijana, par zrn brinja in kolešček limone. Dodaj, če treba še malce kisa, da je omaka kiselasta in ostra. Vloži nazaj meso, kuhaj četrt ure, tik predno postaviš na mizo dodaj četrt litra kisle smetane ter pusti enkrat prevreti.

Cene in sejmska poročila.

Na mariborski svinjski sejmu 4. decembra je bilo prignanih 94 svinj. Cene mladih prašičev so bile sledeče: 5—6 tednov 50—80, 7—9 tednov 90—100, 3—4 mesece 150—200, 5—6 mesecev 300 do 400, 8 do 10 mesecev 450—500, 1 leto stari 560—850 Din. 1 kg žive teže 5—6 Din, 1 kg mrtve teže 7—9 Din. Prodanih je bilo 60 svinj, oziroma prašičev.

*

Marnbreg.

Naravno je, da se je v neposredni zvezi s krajevnimi premiki po svetovni vojni dvignil klic po naši starejši zgodovini, češ, naj ta doseže, kdo je prej ali prvotno tu ali tam stanoval, ker je naravno, da je ta na podlagi svojega lastnega jezikovnega zaklada tudi poimenoval oni kraj po svojem vtisu. To načelo nam bodi tudi alna opora pri ugotovitvi kakor obnovljenju nekdanjih naših krajevnih imen!

Takoj po prevratu se je v našem časopisju vnel boj, kako se na primer naj preimenuje ime trga »Marenberg« v novem položaju. Da je to »Marnbreg« je bilo sicer vsakomur jasno, kajti za nemški »Berg« imamo svoj »breg« in »maren« je itak slovenski izraz za »obmejni«, slično kakor je »omara« od vseh strani zasigurana ali omejena shramba. Vemo pa tudi, da so se nemški doseljenci šele v 10. do 12. stoletju začeli pomikati iz Dolnje Avstrije čez Semerink v takratne slovenske pokrajine. Toda naš narodni ponos ni bil tako silen, da bi bil zmagal nad Nemci. Uvedlo se je uradno ime »Marenberg« mesto »Marnbreg«.

Slovenski bojevnik se namreč niso mogli sprijazniti s slovensko obliko, ker so živeli stoletja pod nemškim vplivom in pritiskom ter so se končno pobotali po vzgledu onih dveh vinskih bratcev, katera nista medsebojno pristopila, da plaha drug drugemu »ceho«, nakar sta jo ostala dolžna — oba, kar

Fr. Ks. Meško:

Črna smrt.

»Bolna?« se je trudil, da bi zbral blodne misli, a jih je lovil le s strašnim naporom in silno počasi. »Bolna? Aha, tedaj umrje. Vsi umirajo, vsi bomo umrli . . . A počaj! Pa nisem nekomur nekaj obljubil, če Rozka zbolí? . . . A komu? Počaj — ali ne gospodu Sagadinu?«

Nejasno mu je blisknilo skozi težko, neurejeno razmišljanje, da bi brž moral krese zakuriti. A jasno se ni zavedal.

»Kaj, če bi vendar šel in zakuril? Škode ne bo!« A ko je vstal, je takoj brez moči padel nazaj na klop.

»Pa sem tako pijan?« se je čudil. Ni še verjel, da že stoji tik ob njem črna smrt, ga že drži s svojo težko roko in ga nikdar izpustila ne bo. Nikoli več ne bo kresov kuril!

Mrak se je že povsem v noč zgostil, kar je nastal v vasi vik in krik. Goreli so obsežni hlevi in gospodarska poslopja turniške graščine. Poslopja so bila polna snopa in sena. Veličastno-pošastno je razsvetljeval ogenj vse polje.

Ljudstvo, tako že vse zbegano, je požar še huje razburil in preplašil. Znanilec še večjih nesreč se jim je zdel.

To se je zdel tudi župniku Rajavcu.

V mraku je poslal brat ponj. Sel je takoj in vzel s seboj zdravila. Na deželi so jih imeli in delili bolnikom večinoma duhovniki. Kajti zdravnik ni mogel k vsakemu bolniku, k mnogim bi prišel tako nepozno.

»Pošlji takoj po mestnega fizika v Ptuj«, je ukazal župnik bratu.

»Ali se naj oglasi hlapec tudi pri Sagadinovih?«

»Ne!« je odločno odbil župnik. »Kaj hočeš sedaj s tem tukaj? To bolnico le vznemiri. Pomagati pa ji tako ne more.«

Čez nekaj minut je hlapec odjezdil. Po poldruguri se je vrnil s sporočilom:

»Gospod fizik je v Turnišču. Graščakinja je na porodu, pred časom, prestrašila se je tako. K nji je moral. Pride pa ali še ponoči ali jutri zjutraj.«

Duhovnik se je prestrašil. — »Glej, z ognjem nam je Usoda posegla vmes. Zdaj vem, da je dopolnjeno. Prepozno bo prišel zdravnik, umrla bo.«

Nedolgo potem je prišel še kaplan Hauptman. Ves dan je hodil po vaseh, spovedoval, svetoval, dajal pogum bolnim in umirajočim, delil tolažbo še zdravim, a vendar trpečim, ker je trpelo vse, vse

Večni potnik.

Ahasver, večni potnik, je pripovedoval:

»Prišel sem v neko mesto in sem vprašal moža, ki je delal na vrtu, od kdaj je to mesto tukaj. On je nadaljeval svoje delo ter menil, da je bilo mesto vedno tukaj na tem kraju in bo tu vedno ostalo.

Čez pet sto let sem prišel na isti kraj. O-samljen pastir je pasel tu svojo čredo, o mestu ni bilo več sledu. Vprašal sem ga, od kdaj ni več mesta. Odgovoril je, da že vedno pasejo na tem kraju in da rastline vedno enako rastejo in venejo.

Čez pet sto let sem bil zopet tu. Našel sem morje, ki je valovilo

ze jima je najboljšje obneslo. Opustila se je takrat, vpostavitve prvotnega slovenskega imena pod pretvego, da ne bo zamere: naj ostane pri starem — nemškem imenu. In tako je ostalo do danes.

D. Žunkovič.

*

Razvoj pošte.

Pošta je v sedanjih časih tako potrebna uvedba, da bi brez nje sploh izhajati ne mogli. V dobi prenosov po radiju in gledanja na daljavo bo zanimivo, pogledati nekoliko v najstarejše čase in vprašati: Kako neki je bilo tedaj s prenašanjem novic in zanimivosti?

Pošta v starem Egiptu.

Grški zgodovinar Herodot poroča, da je bilo prvo dnevno opravilo staroegipčanskega faraona, da si je pustil prečitati pisma, ki so bila došla iz vseh delov kraljestva. Ta beležka nam je dokaz, da je obstajala že celo v starem Egiptu neke vrste pošta. Papirusi (rastlinska tvarina, na katero so pisali Egipčani), ki so ohranjeni iz leta 1400 pred Kristusom, nam tudi potrjuje Herodotovo trditev. V onih starodavnih časih so bili faraoni v zvezi z babilonskimi vladarji. Pisemska izmenjava med obdvojnimi kralji je bila zasebnega ter družinskega značaja.

O pošti v današnjem smislu v starem Egiptu ni niti govora. Da je obvestil faraon babilonskega kralja, se je poslužil posebnega sela. Kakor faraon so občevali med seboj tudi knezi in veliki duhovni mogočnega ter razsežnega Egipta. Priprosti narod se seve ni mogel posluževati pošte.

V staroperzijskem

kraljestvu je organizacija pošte že napredovala. Perzijski satrapi (vladarji) so pustili po celem kraljestvu postaviti majhne stolpiče, ki so bili tako daleč eden od drugega, kakor daleč sega člo-

veški glas. Straže, ki so bile stalno nameščene po stolpičih, so se lahko med seboj sporazumele. Na ta način so priromale važne vesti iz najbolj oddaljenih krajev kraljestva v prestolno mesto. Kralj Cir je izpopolnil poštno organizacijo na ta način, da je uvedel tekače, ki so bili postavljeni ob vseh važnih postojankah ob cestah in so morali biti vsak čas pripravljeni za tek. Perzijske poštno tekače so imenovali »noge kralja«.

Pravi ustvaritelj perzijske pošte pa je bil kralj Darij I. Dal je povelje, da so zgradili s konji opremljene poštno stacije. Prenos obvestil in novic so prevzemali konjeniki. Perzijska pošta je bila v času miru in posebno še vojne državna ustanova. Vrhovno poštno vodstvo je bilo v rokah osebe iz kraljeve bližine. Darij III. je bil pred kronanjem za kralja perzijski generalni poštni ravnatelj.

Na Kitajskem

je obstajala mnogo stoletij pred Kristusovim rojstvom organizacija pošte, ki je bila podobna stari perzijski. Tudi starokitajski vladarji so se posluževali selov na konjih.

Na Grškem

so že imeli dnevne tekače. Grški zgodovinarji poročajo, da je pretekel gotovi Filipides v dveh dneh razdaljo 270 km, da je sporočil Lacedemoncem, da se vali proti Grški ogromna perzijska armada. Tekoč macedonskega kralja Aleksandra Velikega, Macedonec Filonides, je prehitel 340 km v 9 urah.

Rimska pošta.

Najboljše poštno zveze pa je znal vpostaviti stari Rim, kojega državne upeljave so bile na višku časa. Beseda pošta je latinskega izvora iz »pozita« (na gotovo mesto postavljeno). Julij Cezar je pustil ob najvažnejših vojaških cestah zgraditi posebne postaje, na katerih so morali biti pripravljeni vojaki konjeniki, da so prenašali obvestila in novice. Te postaje so se imenovali »po-

sita« (pošta) in jezdecji na njih »equites positi« (postavljeni jezdecji).

Kakor v perzijskem kraljestvu je bila tudi starorimska pošta na razpolago edinole cesarjem ter višji oblasti. Civilno prebivalstvo, ki je prebivalo ob starorimskih cestah, je moralo dati v gotovih slučajih konje na razpolago za poštni voz. Le one osebe, ki so bile pod posebnim pokroviteljstvom cesarja in senata, so lahko tudi zahtevale, da jim da narod konje na razpolago. V prvem stoletju po Kristusu je število cesarskih miljencev tako naraslo, da je občestno prebivalstvo stokalo pod bremenom neprestane pripravljenosti glede konj ter voza. Rimski cesar Nero je razveljavil leta 96 omenjeno nadlogo, a je bila pozneje zopet uvedena.

Prva pošta za civilno prebivalstvo

pa ni bila upeljana v Evropi, ampak na Japonskem. Že v prvih početkih japonske kulture je lahko predal vsak Japonec poštnemu selu proti odškodnini pismeno sporočilo, katerega je ta oddal na naslov. Na Japonskem sta bila vedno dva sla za slučaj napada, da bi eden lahko rešil pošto. Pismonoše na Japonskem so prenašali pošto v lesenih zabojih, ki so bili pritrjeni na dolge palice in opremljeni z zvoncem. Ako je starojaponski poštni sel pozvonil, je morala biti cesta prosta.

Pešta v Ameriki.

Veliko pred prihodom Evropejcev v Ameriko so posedali tamošnji visokokulturni narodi Aztekov in Inkov daleč na okrog razpredeno poštno zvezo. Pismonoše staroameriških Inkov so prenašali čisto drugačno pošto nego njihovi evropski tovariši. Pisma Inkov niso bila pisana na papir, ampak so bila motvozi, na katerih so se nahajali vozli. Vsak drugače barvan voz je pomenil nekaj posebnega.

Kakor hitro pa so podjarmili Azteke in Inke Španci, so temeljito iztrebili tudi staroameriško pošto.

*

daleč, daleč. Ribič je vrgel svoje mreže v morje in ko je truden malce počival, sem ga vprašal, od kdaj je tu morje. Nasmejal se je in dejal, da je morje tu vedno bilo in da so tu vsikdar lovili ribe.

Čez pet sto let sem se semkaj vrnil. Zdaj je bil tu velik gozd. Mož je stanoval v tesni koči, bil je drvar, ki je gozd izsekaval. Vprašal sem ga, kako star je ta gozd. Odgovoril mi je, da stoji, kar pomnijo on in njegovi predniki, in da bo stal tako tudi kdaj.

Ko sem potem prišel sem zopet čez pet sto let, je bilo tu veliko mesto z živahnim vrvenjem ljudi po ulicah. Vprašal sem, kdaj so

trepetalo pred prihodnostjo ali za umrlimi žalovalo. Kdo ni bil tedaj sočutne besede in tolažbe potreben?

Proti polnoči sta se z župnikom vrnila v župnišče.

A župniku ni dalo ostati v sobi. Zdaj je čutil, da je nečakinjo bolj ljubil, nego je kdaj maral priznati sebi, pokazati drugim. Pa mu je bilo srce polno skrbi in bolesti, ko je videl deklico tako trpeti in sehniti, in ji ni mogel pomagati. In bolelo ga je, ko je videl izumirati stari, bogati rod Rajavcev.

Kaplan ga je slišal, da je čez kratko šel spet po stopnicah dol. Začudil se je, kam bi bil tako pozno namenjen. Stopil je k oknu in oprezoval v poljasno noč. Pa je videl, da gre župnik v cerkev.

»Res, tamle najdemo še edino nekaj tolažbe in miru«, je pomišljal iz trpke žalosti in utrujenosti. — »Saj bi človek obupal in si sam želel smrti, če mora vse to gorje gledati, pomagati pa ne more. Kakšen dan je bil spet današnjil!«

Ko je razmišljal, kaj vse je danes spet videl, z ljudmi sam pretrpel, se je zgrozil in stresel, kakor bi ga napadala mrzlica. Tako polno tega ljudskega gorja mu je bilo srce, da mu navzlic pozni uri ni dalo leči in zaspati. Kakor v nekaki omotici je sedel za mizo in si pripravil papir in črnilo.

In ko je zunaj v prirodi božji in tukaj v tesni kaplanski sobici sanjala tiha noč, ki pa v nji ni sni-

vala in počivala črna smrt, in ne počivali stoteri in stoteri, temveč so drhteli ob bolniških posteljah, jokali ob umirajočih ali že umrlih, v bolečinah vso noč pretrpeli in preječali, je kaplan v zneseni latinščini opisoval grozo črne smrti, ki jo je videl z neomejeno samosilniško in samovladarsko močjo po deželi gospodariti.*

Dolgo v noč je sedel za mizo, goreč v pesniški vznesenosti, ves pogreznjen v svoje delo. Že so na vasi petelini peli, ko je luč ugasnil in h kratkemu pokoju legel.

* V prevodu bi se ta popis glasil:

»Tam, kjer Drava, ponos prelepe naše dežele, svoje valovje podi in pljuške livade napaja: tam sta mnogo nesrečnih v Hades (v podzemlje, na drugi svet) pahnila

Smrt in Pomor, žrtev tisoč in tisoč zahtevaje. Ako imel bi peres čez sto in toliko jezikov, del le prav majhen nezgod bi opevati mogel. Vsak je dohod zaprt, zaprte so ceste, mostovi, v mestu zaprt je promet, zastajajo v domu opravki. Straža zastavlja vstop s pogledom in kopjem pretečim, vsakega tira nazaj, ki pokazati pisma ne more, ki bi mu dalo oblast, da sme prekoračiti meje. Da, celo na razpotjih so križi, povprečni tramovi vedni stražarji. In kamor ni moči postaviti straže, tam pa podtaknjen plamen vpepelil je strehe predmestne. Slišiš nesrečnežev stok, ki se dviga do neba oboka? Klic je njihov zastonj, da so zvesto Kristusu vdani, verni nedežvi. In krst jih obliči z milostjo svojo